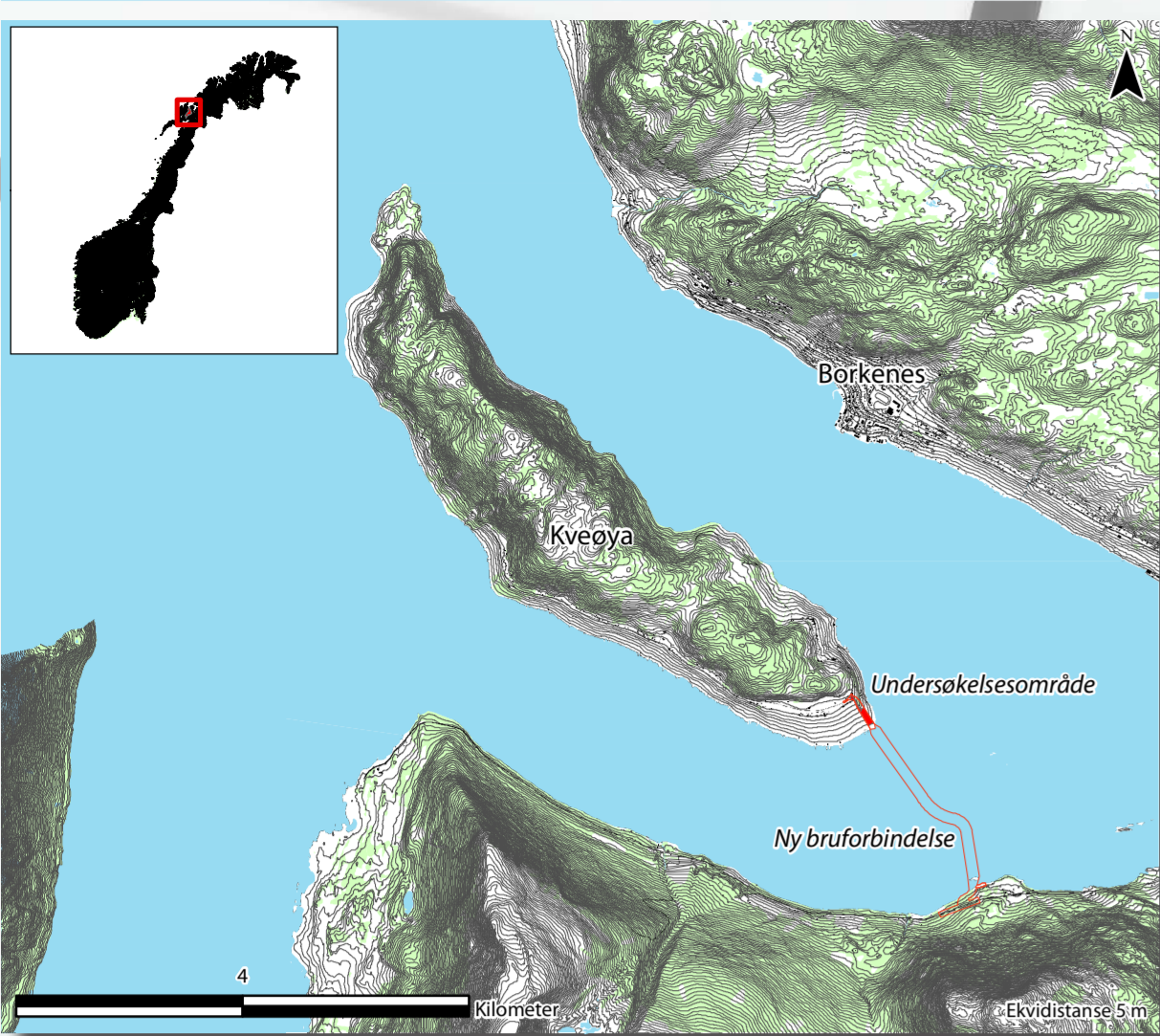

Bakgrunn

Planområdet ligger på Hundstadneset på Kveøya i Kvæfjord kommune i Troms. Det er satt i gang arkeologiske undersøkelser som følge av en reguleringsplan for bruforbindelse mellom Kveøya og Hinnøya.

I Troms Fylkeskommunes forundersøkelser i 2007 ble det avdekket en rekke spor etter graver, kokegroper, ildsteder, jordbruksspor og stolpehull.

Dateringene viser at kronologien spenner fra yngre bronsealder til middelalder, mens det er flest dateringer konsentrert til eldre jernalder. Forundersøkelsen danner grunnlag for den første storskala jernalderflateavdekking i nordnorsk forvaltningsarkeologi.

Statens vegvesens anleggsvirksomhet starter i 2010. Tromsø museum vil i sommer- sesongen 2009 fullføre utgravningen, som ble påbegynt sommeren 2008. Her presenteres de foreløpige resultatene.

Forskningshistorie

Kveøya ble besøkt av Hans Th. Winther i perioden mellom 1874-1876. Et større gravfelt på gården Hundstad, ble delvis undersøkt, og ga de aller tidligste funnene som i dag oppbevares på Tromsø Museum. En bøylespenne fra eldre romertid (en av tre i Nord-Norge), en ryggknappspenne av folkevandringstids- type og en båtgrav med fullt våpensett fra sen merovingertid, er blant Winthers funn som gir et inntrykk av at Hundstad og Kveøya har vært et regionalt sentrum gjennom hele jernalderen.

Foto: Mari Karlstad
Bøylespenne fra eldre romertid, det eldste funnet fra Kveøya

Flateavdekking i Nord-Norge

Flateavdekking som arkeologisk metode har så langt vært lite utnyttet i landsdelen. Kveøyaprojektet vil derfor være viktig for å vurdere hvordan denne fremgangsmåten kan berike jernalderarkeologien i Nord.

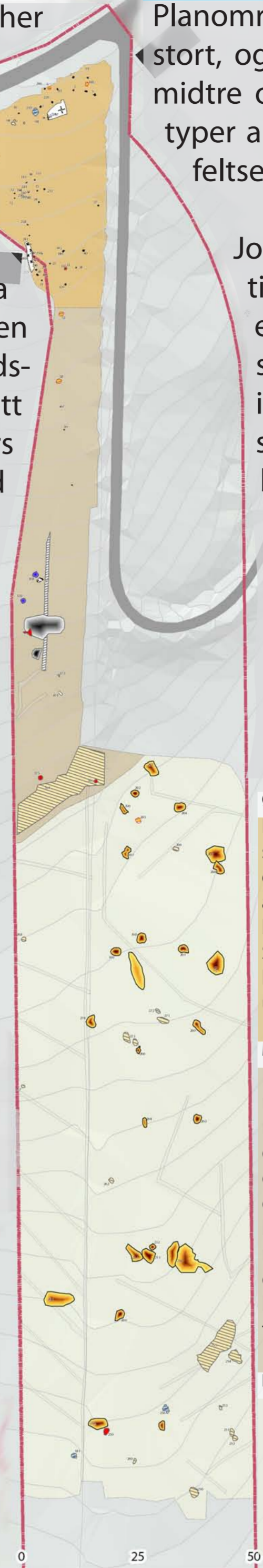
Resultatene så langt er lovende, og kan sammenlignes med prosjekter på Øst- og Vestlandet, hvor maskinell flateavdekking har vært utbredt siden 80-tallet.

Utgravningsfeltet

Planområdet på Kveøya er 17900 m² stort, og har blitt delt inn i en øvre, midtre og nedre del basert på ulike typer aktivitetsspor. Etter den første feltsesongen er 10400 m² avdekt.

Jordbruksaktiviteten i moderne tid har fjernet de fleste spor etter "kulturlag", det er derfor spor i undergrunnen som gir informasjon om fortidig bo- setting, gravskikk og jord- bruk.

Etter en åtte uker lang felt- sesong i 2008, gjenstår 7 500 m² som skal undersøkes til neste år.

Øvre felt - Bosettingsspor

Her er det påvist stolpehull, koke- groper, ildsted og andre spor etter bosetningsaktivitet. Stolperækker etter fire hus er mulig å skille ut.

Midtre felt - Jordbruksspor

I overgangsområdet mellom leddrenert morenejord, og dårlig drenert strandsilt, er det avdekt fossile dyrkningsspor. Dette består i rydnings- røyser og et tykt dyrkningslag. Her ble det også avdekt to flatmarksgraver.

Nedre felt - Graver

Det er registrert 26 mulige graver. Fem av disse består av steinsettinger etter røyser, og rester etter gravkammer.

Flatmarksgraver

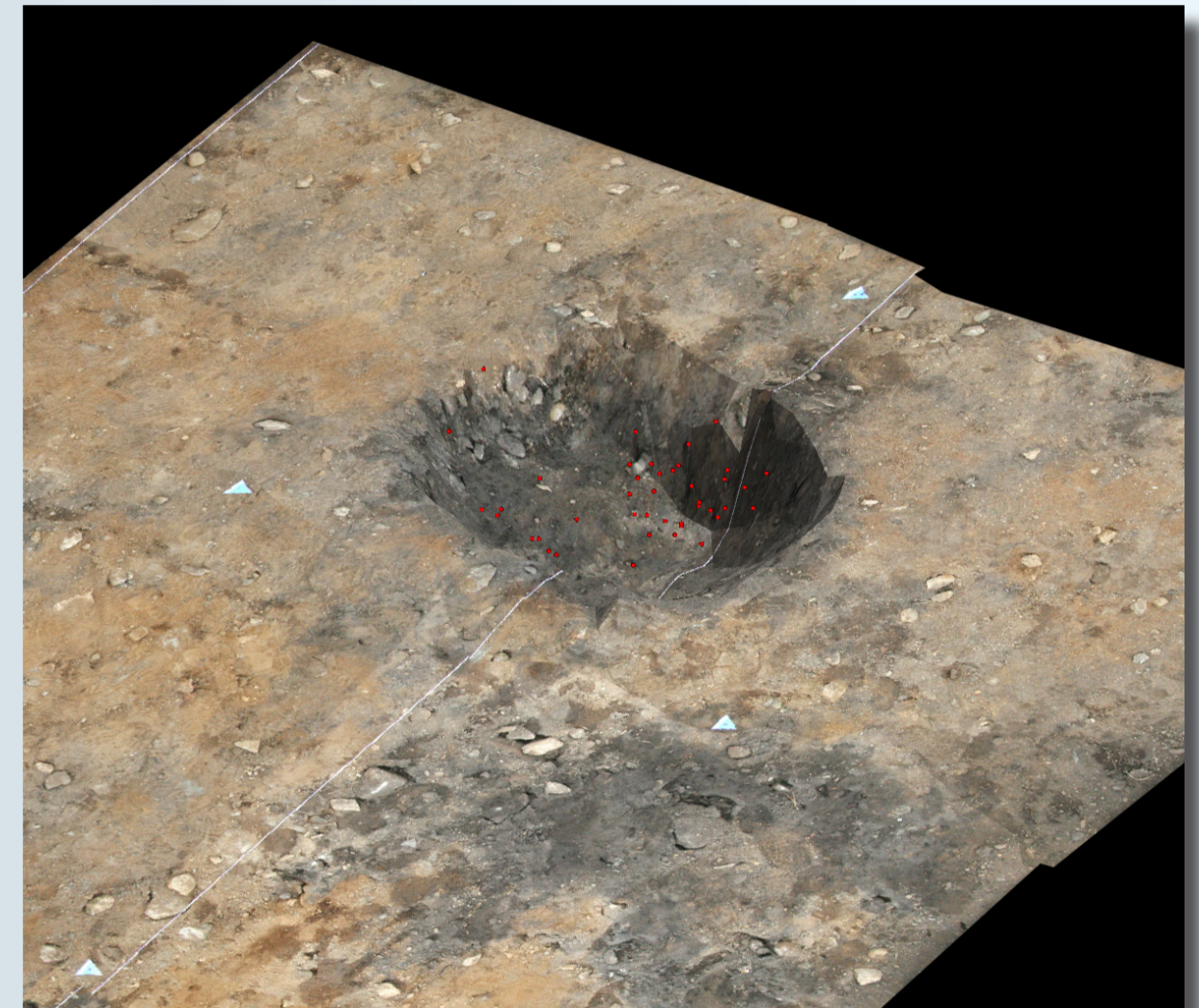
Umiddelbart etter flateavdekkingen ble det funnet to ovale av- skygninger på ca. en meter i diameter i det midterste feltet.

Det ble funnet mengder med brenn- tømmer og treull i en steinpakning som var en halv meter dyp. Disse tilhører en av de få undersøkte flatmarksgraver i Nord- Norge i nyere tid. Generelt er flatmarks- graver en type grav- skikk som dominerer i førromersk jernalder, men de har også vært brukt i yngre jernalder.

I Nord-Norge kan det virke som at flatmarks- gravene har et lignende lokalisering- mønster lik flatmarks- graver ellers i Norge, ved at de er plassert i nærheten av eller i et større monumentalt gravfelt.

Stolpehullrekke i den øvre delen av feltet. De hvite markeringene indikerer tolkningen av et 22 m langt treskipet langhus, hvor bare halvparten er inntakt. Det mørke jordlaget til venstre i bildet er tolket som en veggrøft.

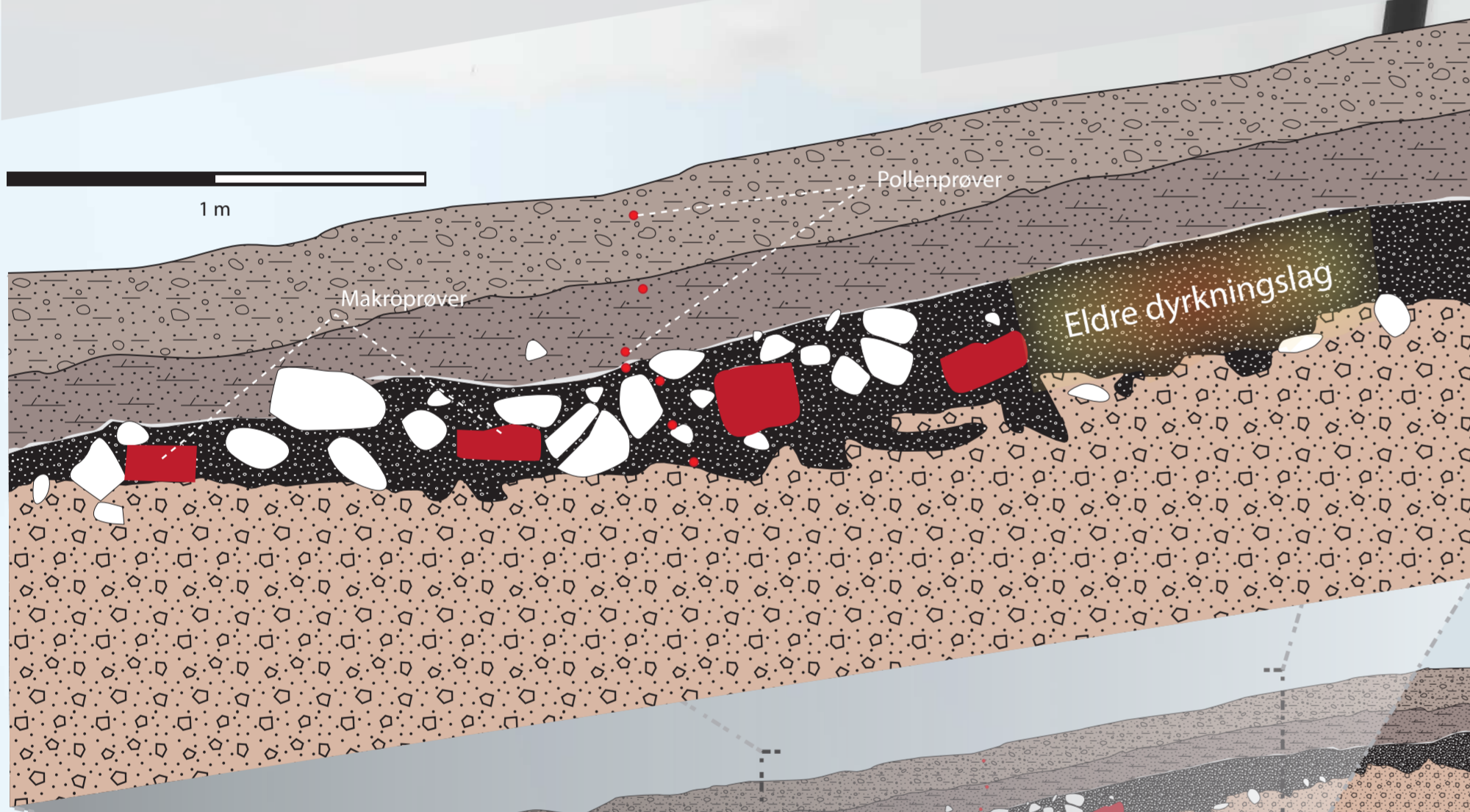

3D-modell av en av flatmarksgravene. De røde punktene markerer brenn- tømmer.

Fragment av brenn- tømmer, funnet under testflotering av en makroprøve fra dyrkningslaget.

Det eldre dyrkningslaget på Kveøya ser ut til å bestå av flere ulike sjikt, noe som kan vitne om flere faser av jordbruksaktivitet. Åkerbruket kan ha blitt innledet av en rydningsbrenning, noe vi ser rester etter i de nederste jordlagene, som er langt kullholdigere enn overliggende lag.

Rydningsrøys som sannsynligvis markerer den nedre avgrensningen av den eldste åkeren på Hundstadneset.

Jordbruksspor

Innenfor nordnorsk arkeologi har det tidligere vært en oppfatning om at det i områder hvor moderne dyrkning har funnet sted, ikke lar seg gjøre å påvise eldre åkerbruk. På Hundstadneset har vi under det moderne pløyelaget, funnet rester etter et dyrkningslag som sannsynligvis må tilknyttes aktivitet i eldre eller yngre jernalder.

For å danne et korrekt bilde av hvilken type jordbruk som faktisk har funnet sted, spiller naturvitenskapelig prøvetakning en viktig rolle. Mikromorfologi, makrofossilprøver, og pollenanalyse vil derfor være prioritert for å kaste lys over jordbrukssporene på Kveøya.

Båtgrav

I nedre del av undersøkelsesområdet ble det funnet en båt- formet steinsetting. Avtegningen i undergrunnen fremstod som varmpåvirket i ytterkant. Det ble funnet fragmenter av brenn- tømmer, tradisjonelt er dette den vanligste tresorten brukt til båtbygging i Nord-Norge.

Fra eldre tid er dette blant annet dokumentert i båtgraven fra Føre, Bø i Vesterålen. Denne er av samme størrelse som graven på Kveøya, og er datert til tiden mellom 400 - 670 e.Kr. Båten kan anslås til å ha vært 8,6 m lang og 2,3 m bred.

Denne relieffspennen fra siste del av folkevandringstid, er et av flere sjeldne funn fra Kveøya.

